

2005-04-07

Landstingsstyrelsens förvaltning
 Registraturen
 Att: Magnus Ljungqvist

Remissvar Tandsköterskans roll i den framtida tandvården.

Folktandvården Stockholms län AB (Folktandvården) har tagit del av Socialstyrelsens rapport "Tandsköterskans roll i den framtida tandvården: Arbetsuppgifter, tillgång och efterfrågan" och får härmed lämna följande kommentarer.

Tandsköterskan i framtidens tandvård

Vårdbehovet inom tandvård kan i framtiden förväntas bli annorlunda än dagens. Redan idag är tandhälsan relativt god, men framför allt inom de närmsta 20 åren kommer en allt större del av befolkningen att vara friska i munnen. Den yngre generationens munhälsa kommer att vara betydligt bättre, med mindre behov av tandsjukvård. Deras behov av reparativ tandvård förmodas att vara begränsad, men behovet av förebyggande tandhälsovård för riskgrupper kommer att finnas kvar.

För den äldre befolkningen med tidigare omfattande tandskador kommer behovet av förebyggande åtgärder som till exempel instruktioner i munhygien att öka, samtidigt som det reparativa behovet finns kvar.

Vi kan därför konstatera att det även i framtiden kommer att finnas ett fortsatt behov av tandsköterskans kompetens i såväl den stödjande rollen vid diagnostik som vid patientbehandling. Vi ser även att tandsköterskan i framtiden kan spela en stor och självständig roll i det tandhälsovårdande och profylaktiska arbetet, eftersom en allt större del av det förebyggande arbetet bör kunna ske utanför tandvårdsmottagningen under förutsättning att vårdgivaren får ersättning för utförd vård.

Utvecklingen av tandsköterskornas arbetsuppgifter har gått mot en breddning. Tandsköterskor utför idag en inte oväsentlig del av den tandvård som utförs framför allt inom barn- och ungdomstandvården. Den reella kompetens som många tandsköterskor fått via vidareutbildning och lärande i arbetet betyder mycket för svensk tandvård. Dagens arbete som assisterande tandsköterskan präglas av ett nära beroendeförhållande till tandläkaren, vilket för vissa kan innebära begränsade

Folktandvården

2005-04-14

möjligheter att påverka sin egen arbetssituation. Det finns dock mycket stora skillnader mellan olika arbetsplatser. Naturligtvis handlar det även om olika kunskaper, intresse och färdigheter hos den enskilda tandsköterskan.

Socialstyrelsens utredning om tandsköterskans framtida arbetsuppgifter förändrar inte ovanstående, men den tydliggör vilka arbetsuppgifter som tandsköterskan kan utföra självständigt med egen kompetens. Det är inom teamet i nära samarbete med tandläkaren och tandhygienister som tandsköterskan i framtiden har möjlighet att utveckla en roll som kompletterar de båda övriga yrkesgrupperna inom tandvården.

För att kunna bedriva en god och säker vård i lagstiftarens mening är det viktigt att ansvaret inom tandvården blir tydligt. Folktandvården anser att framtidens tandsköterskor efter uppdrag (anvisning) av sin patientansvarige teamtandläkare får goda möjligheter att bedriva patientrelaterade arbetsuppgifter. Inom teamet kan även samarbete med tandhygienist ske på motsvarande sätt.

I framtiden tror vi att tandsköterskan i större utsträckning kommer att samverka med andra aktörer inom vården. Tandsköterskan kommer med sin centrala roll i teamet att ha sådan kompetens att det kompletterar övriga yrkesgrupper i teamet.

Folktandvården anser att en utveckling av teamarbetet mot "kompletterande team" är en betydelsefull arbetsorganisatorisk fråga. Med detta arbetsätt har tandsköterskan en viktig roll, då hon eller han tillför kompletterande kunskaper och skapar förutsättningar för en god och säker vård.

Tandsköterskan ska även i framtiden ha självständiga arbetsuppgifter såsom vårdhygien och smittskydd, skötsel och sterilisering av instrument, administration och ekonomi samt kvalitetssäkring.

Folktandvården instämmer även med Socialstyrelsens förslag att tandsköterskans arbetsuppgifter i fortsättningen också ska innehålla patientrelaterade arbetsuppgifter som:

- assistans vid orالرöntgenfotografering,
- förebyggande åtgärder innefattande instruktioner i munhygien,
- polering och/eller borttagande av mjuka beläggningar med roterande instrument,
- salivprovtagning,
- fluor- och antibakteriell behandling samt
- avtryckstagning tex för framställning av gelskenor/gelskedar.

Vi anser att tandsköterskans arbetsuppgifter i framtiden även ska innebära att självständigt kunna insamla undersökningsdata innan tandläkaren verifierar

diagnoser. Vad gäller avtryckstagning anser Folktandvården att tandsköterskan självständigt skall kunna ta ortodontiska studiemodeller.

När det gäller tandsköterskors rätt att lägga anestesi finner vi att nuvarande författningar inte ger tandsköterskan rätt att självständigt besluta om och lägga anestesi. För att underlätta ett välfungerande teamarbete är det viktigt att tandsköterskan i fortsättningen får möjlighet att lägga anestesi, men efter anvisning från teamtandläkaren.

Sammantaget kan konstateras att tandsköterskans självständiga patientrelaterade arbetsuppgifter också i framtiden kommer att vara koncentrerade till patientrelaterade arbetsuppgifter före diagnos och i samband med tandhälsovårdande insatser.

Viktigt att notera är, att det är arbetsledningen vid varje arbetsplats som ansvarar för att fördela arbetet mellan de olika personalgrupperna med hänsyn till behovet av kompetens och yrkeserfarenhet.

Tandsköterskans framtida utbildning

Tandsköterskeutbildningen har funnits i drygt 75 år. Utbildningsansvaret togs i början av 1960-talet successivt över av landstingskommunerna för att på 1980-talet drivas i kommunal regi i form av gymnasial utbildning. Utbildningen upphörde som nationellt program 2000.

Idag är samtliga tandsköterskeutbildningar av temporär karaktär. Utbildningarna ges i form av gymnasial vuxenutbildning, påbyggnadsutbildning (PU) eller kvalificerad yrkesutbildning (KY). Utbildningarnas längd varierar mellan ett och två år.

Folktandvården har varit representerad i ledningen vid Didactus skola i Jakobsberg och har erfarenhet från den eftergymnasiala KY utbildningen som pågår där. Vi finner att den utbildning som ges är mycket snarlik den utbildning som Socialstyrelsen föreslår i utredningen och våra erfarenheter från denna utbildning är positiva.

Folktandvården förespråkar liksom Socialstyrelsen en nationell yrkesutbildning som är eftergymnasial utanför högskolan. De kommande arbetsuppgifterna inom tandvården kommer sannolikt även i fortsättningen att vara så beskaffade att ytterligare en högskoleutbildad yrkesgrupp inom tandvården inte är befogad. Denna nya tandsköterskeutbildning blir ett alternativ till de båda yrkesgrupperna inom tandvård, som kräver en högskoleutbildning. Det är mycket angeläget att det finns en kongruens mellan utbildningsnivå och de arbetsuppgifter som tandsköterskan kommer att ha.

Folktandvården

2005-04-14

En nationell kursplan säkerställer en tydlig och enhetlig utbildning och efterföljande kompetens hos tandsköterskan.

Den framtida tandsköterskeutbildningen bör utformas så att den kan tillgodoräknas vid en vidareutbildning till tandhygienist.

Slutsatser

Folktandvården anser att alla medarbetare skall få möjlighet att arbeta på toppen av sin kompetens. Detta möjliggörs genom att det finns kompletterande kompetenser i team och en tydlig fördelning av ansvar och arbetsuppgifter inom teamet. Det nuvarande sättet att arbeta med en skriftlig delegering kommer sannolikt inte att behövas i framtiden, eftersom den formella kompetensen för de olika yrkesgrupperna väl svarar mot vårdens behov. Den typ av detaljreglering för enskilda yrkesgrupper inom tandvården som delegationsbestämmelserna innebär, har heller inte funnits för andra personalgrupper inom hälso- och sjukvården. Samarbete inom tandvårdsteamerna kan utvecklas genom anvisning.

Folktandvården stödjer Socialstyrelsens förslag att en nationell eftergymnasial tandsköterskeutbildning utanför högskolan inrättas i form av en påbyggnadsutbildning eller en kvalificerad yrkesutbildning. Utbildningen bör vara baserad på en nationell kursplan som tas fram av den myndighet som ansvarar för utbildningen vilket också innebär att tandsköterskorna i framtiden får en tydlig och enhetlig kompetens. Den framtida tandsköterskeutbildningen bör utformas så att den kan tillgodoräknas vid en vidareutbildning till tandhygienist. Vi föreslår dock att det ges möjlighet till ytterligare patientrelaterade arbetsuppgifter som nämnts ovan.

Stockholm den 7 april 2005

Angeles Bermudez-Svankvist
VD